

آيا نام در روحيه كودك اثر دارد؟

كودك را از كى و چگونه بايد نامگذاري كرد؟

ديگران را بدون كسب اجازه ، بر خود بگذارد ؛ در مورد نامهاى شخصى چنين سختگيرى وجود ندارد . پس پيداى است كه مسأله داشتن نام ، كمالش صورت حق بخود گرفته است و نمى توان نامى را از كسى سلب كرد يا اينكه نام خانوادگى ديگرى را بدون كسب مجوز ، مورد استفاده قرار داد .

آئين اسلام ، يك آئين اجتماعى است تمام مطالبى كه در بالا ذكر كرديم ؛ مورد امضاى اين آئين مقدس است . در اين باره سخنى نيست سخن در اين است كه در اصل سوم اعلاميه ، فقط بايك اشاره اجمالى به اينكه طفل حق داشتن نام ، دارد . اكتفا شده و هيچ به اينكه طفل بايد چگونه نامى داشته باشد و از كى

اعلاميه حقوق كودك ، حق داشتن نام را در ردیف حق داشتن تابعيت ، از حقوق كودك ، شمرده است .

اين مطلب ، بقدرى روشن است كه شايد بحث درباره آن ، بيهوده و زائد بنظر بيايد . بديهى است كه نه تنها انسان ، بلكه حيوانات ، كوه ها ؛ شهرها ؛ كشورها ، ستاره ها ، درياها ، منطقه ها ، قاره ها ، مؤسسه ها ، نشریه ها ، كتابها ، كتابخانه ها و ... احتياج دارند كه نامى مخصوص به خود داشته باشند ؛ تا بىكديگر اشتباه نشوند .

امروز در مورد نامهاى خانوادگى ، كار بر - حله اى رسیده است كه كسى نمى تواند نام خانوادگى

خود دارند ، می کوشند که برای او خوشایندترین و بهترین نام را انتخاب کنند . اما اشکال در این است که آنها در این راه ، ممکن است دچار اشتباه شوند و چیزی که بنظر آنها پسندیده می آید ، از نظر دیگران یا از لحاظ واقع ، ناپسندیده باشد . بهمین جهت است که اگر پدر و مادر ، راهنمایی نشوند ، ممکن است ندانسته و ناخودآگاهانه ، بجای خدمت خیانت کنند و نامی بر طفل نهند که در دوران زندگی وی همچون طوقی ننگین و افتضاح آمیز بگردش باشد و نتواند از گردن خود بردارد .

این موضوع ظاهراً ساده ، از نظر واقع زیاده مهم است و از آثارشوم روانی آن نیز نمی توان چشم پوشید .

احساس حقارت ، یکی از عوامل ناراحتی و خود خوری انسان است . لکن چنین احساسی ، از آنجا که زود گذراست ناراحتی آن نیز دیری نمی باید و انسان از زیر فشار آن خلاص می شود . اما همین احساس نسبتاً زود گذر ، اگر در روان انسان گره بخورد ، آنهم گرهی که گشودن آن محال یا خیلی دشوار باشد و به اصطلاح به صورت « عقد حقارت » در آید ، خطراتی بزرگ در بر خواهد داشت .

در اینباره مثالی بیاوریم : شما اگر در بر خورد بیک آشنا ، مورد بی اعتنائی او قرار بگیرید ، از اینکه از انجام تعارفات و تشریفات معمولی نسبت به

باید به این حق خود برسید ، اشاره ای نرفته است . اسلام ، همواره بر زندگی کودکانه - چه پیش از تولد و چه بعد از تولد - نظارت دقیق دارد ابتدا به این نکته توجه کرده است که کودک ؛ از روزی که بصورت یک جنین در رحم مادر بر می برد ، دارای حقوق فردی و اجتماعی است . توجه به این مسأله ، از امتیازات درخشان این آیین است . اسلام ، ضمن اینکه در اینباره ، دستوراتی ثمر بخش بپدران و مادران می دهد تا مساعدت نوزادشان بطور کامل تأمین شود ، مسأله نامگذاری را نیز در مد نظر قرار می دهد .

بهمین جهت است که می گوید : « فرزندان خود را پیش از تولد ، نامگذاری کنید و اگر نمی دانید که طفل ، پسر است یا دختر ، نامی برایش انتخاب کنید که هم برای پسر مناسب باشد و هم برای دختر ؛ زیرا بچه ای که سقط شده است ، هنگامی که بروز رستاخیز شمارا ملاقات می کند ، به پدر خود می - گوید : چرا مرا نامگذاری نکردی ؟ حال آنکه پیامبر خدا فرزندان دختر خود را پیش از تولد « محسن » نامگذاری کرده بود (۱)

مسأله مهمتر این است که چه نامی برای طفل ایجاد انتخاب شود . در اینباره نمی توان تردید کرد که پدران و مادران ، نظر بعلائق سرشاری که بنوزاد

۱ - سموالوادکم قبل ان یولدوا فان له تدروا اذ کرام انشی قسموهم بالاسماء الی تکیون للذکر والانی فان اسقاطکم اذا القوکم یوم القیامة ولم تسموهم یقول السقط لایبه : الاسمیتی وقد سمی رسول الله محسناً قبل ان یولد (فروع کافی ج ۶ ص ۱۸ چاپ دارالکتب الاسلامیة)

اشخاصی باید خودداری کنند و با چشمها و نگاههای پر مرمی و دقیق خود آنها را ناراحت نسازند .

پیامبر گرامی اسلام فرمود : « **نظر خود را به اهل بلا و مجذومین ادامه ندهید که آنها را اندوهگین می سازد** » (۱) و امام صادق (ع) فرمود : « **به اهل بلا ننگرید که اینکار آنها را مجزون می سازد** » (۲) ، و در عین حال « **کسیکه نظریه معلول یا کسی که انگشت نمای مردم است یا بلا دیده ای بیفکند ، بهتر است آهسته بگوید : « ستایش خدارا که مرا عافیت بخشید »** » (۳)

وظیفه ای هم خود اشخاص دارند و آن این که در حفظ ظاهر خود ، کاملاً گوشا باشند . پیامبر خدا به مردی که موی او ژولیده و لباسش چرکین و وضعش ناخوشایند بود ! فرمود : « **قسمی از دین ؛ لذت بردن از زندگی و آشکار ساختن نعمت است** » (۴)

خطر نام های بدقواره و زشت ، ایجاد عقده حقارت است . مسلماً کسانی که بنامهای زشت و نامرغوب خوانده می شوند ، یا انتساب به کشور یا محله یا شهری بدنام دارند ، از وضع خود رنج می کشند و عذاب می برند .

کتاب آسمانی ما دستور می دهد : « **یکدیگر را**

شما خودداری کرده ، ممکن است در شما احساس حقارتی ایجاد شود ، این رفتار او شمارا دچار حس و خود کم بینی ، و ناراحتی می سازد .

اما این ناراحتی زود گذراست . طولی نمی کشد که با ملاقات یک دوست ، یا آشنای مهربان ، این ناراحتی از وجود شما رخت بر می بندد و بسا بکلی آن را فراموش می کنید .

لکن اگر این قضیه ، نسبت به شخصی در همه جا تکرار شود و همه نسبت به او بی مهری و بی اعتنائی نشان دهند ، دیگر فراموش کردن آن دشوار است و ممکن است سرانجام در وی « **عقده حقارت** » ایجاد شود و خطراتی بزرگ ، سعادت و سلامت او را مورد تهدید قرار دهد .

عیبها و نقصههایی که در وجود افراد باشد ، این خطر را در بر دارد که آنها را دچار عقده حقارت کند . مگر اینکه شخص چنان از استعداد های نهفته خود استفاده کند و بمرتبه ای از شهرت و اعتبار و احترام و وجهه اجتماعی برسد که آن عیبش تحت الشعاع محاسنش قرار گیرد و برایش ناراحتی ایجاد نکند .

البته در این باره یک وظیفه هم مردم دارند و آن اینکه از نگاه کردن زیاد و ورنه انداز کردن چنین

۱ - لاتدیموا النظر الی اهل البلاء و المجذومین فانه یحزنهم (بحار الانوار ج ۱۶ ص ۱۲۲)

۲ - لاتنظروا الی اهل البلاء فان ذلک یحزنهم (بحار الانوار ج ۱۶ ص ۱۲۳)

۳ - من نظری الی ذی عاهة او من قدمثل به او صاحب بلاء فلیقل سرافی نفسه من غیر ان یسمعه : و الحمد لله الذی عافانی ، (وسائل الشیعة ج ۳ ص ۲۰۹)

۴ - من الدین الممتة و اظهار النعمة (فروع کافی ج ۶ ص ۴۳۹ چاپ دارالکتب الاسلامیه)

توصیه کرده‌اند که در خانه‌هایی که نام محمد و احمد و علی و حسن و حسین و جعفر و طالب و عبدالله و فاطمه باشد؛ فقر داخل نخواهد شد. (۶)

حتی در قیامت نیز افراد بنامهای خود خوانده می‌شوند (۷) و چه خوب است که نامها از نام انبیا و نیکان و صالحا یا حاکمی از بندگی حضرت حق باشد، خود پیشوایان دین نسبت بنام فرزندان خود کاملاً مراقبت می‌کردند و نام و کنیه طفل را تعیین می‌کردند. مبدا بمرور زمان در میان مردم بلقب و کنیه زشت، شهرت پیدا کنند (۸)

* * *

خلاصه اینکه آئین اسلام داشتن نام نیکورا از حقوق مسلم طفل شمرده است. مردی از رسول خدا پرسید: «حق این فرزند بر من چیست؟» فرمود: «نامش و تربیتش را نیکو کن و برای او شغل شایسته‌ای در نظر بگیر» (۹)

مورد عیجونی قرار ندهید و القاب زشت بیکدیگر نبندید، (۱) و پیامبر اسلام، نامهای زشتی که بر اشخاص یا شهرها نهاده شده بود، تغییر می‌داد. (۲) آئین اسلام، نمی‌توانست این مسأله حیاتی را از دیدگاه وسیع خود خارج گرداند. این آئین مقدس، در این مورد توصیه‌های اکیدولازم کرده است، می‌گوید: «نخستین کار نیکی که، انسان درباره فرزند خود می‌کند، این است که نامی نیکو براونهد. وظیفه شمامست که نام نیکو بر فرزند خود بگذارید» (۳) شخصی در خدمت امام صادق (ع) درباره نام فرزند خود مشورت کرد، فرمود: **اورا بنامهایی که حاکی از بندگی خداوند باشد نام گذاری کن:** چه نامی؟ فرمود: **عبدالرحمان**، (۴) پیامبر گرامی اسلام فرمود: «هر کس چهار فرزند نصیبش شود و یکی از آنها را بنام من نام نگذارد، بر من جفا کرده است» (۵) پیشوایان اسلام

۱ - لا تلمزوا انفسکم ولا تبايزوا فی الالقاب (سوره حجرات آیه ۱۱)

۲ - کان رسول الله یغیر الاسماء القبیحة فی الرجال والبلدان (سفینة البحار مادة سما)

۳ - اول ما یر الرجل ولده ان یرسمه باسم حسن فلیحسن احدکم اسم ولده (فروع کافی ج ۶ ص ۱۸)

۴ - سمه باسماء من البهویة فقال ای الاسماء هو؟ فقال: عبدالرحمان (همان مدرک ص ۱۹)

۵ - من ولده اربعة اولاد لم یسم احدهم باسمی فقد جفانی (همان مدرک ص ۱۹)

۶ - لا یدخل الفقیر بیتا فیه اسم محمد و احمد و علی و الحسن و الحسین و جعفر و طالب و عبدالله

فاطمة من النساء (فروع کافی ج ۶ ص ۱۹)

۷ - استحسنوا اسمائکم فانکم تدعون بها یوم القیامة، قم یا فلان بن فلان الی نورک و قم یا فلان بن فلان

نورک (همان مدرک)

۸ - انا لنکنی اولادنا فی صغرهم مخافة النینان یلحق بهم (همان مدرک ص ۲۰)

۹ - یا رسول الله ما حق ابنی هذا؟ قال: تحسن اسمه وادبه وضمه موضعا حسنا (همان مدرک ص ۴۸)

«**عقده حقات !**» ولی خیلی دست را کوتاه گرفته‌ایم تا نظر شما چه باشد ؟ ! .
 مناسفانه ! امروز خانواده های مسلمان ، استقبال گرم از نامه‌های فرنگی و غربی دارند . این استقبال حساکی از دو جنبه است : یکی اینکه جامعه ماچنان غرب زده شده است که تمام کالاهای غربی را - **ولو نام !** - بدیده اعجاب و تحسین می‌نگرد . شخص یا مؤسسه‌ای که بناهای خارجی نامیده شوند ، در دیده مردم موقعیت خاصی دارند و بهتر می‌توانند پاسخگوی میل تجددخواهی باشند . مسلماً پزشکی که بر تابلوی خود «**دکتر آرن**» نوشته باشد ، بیشتر از پزشکی که بر تابلوش «**دکتر علی . . .**» نقش شده باشد ، مورد توجه بیماران است .

بد نیست این نکته را هم اضافه کنیم که نام بزرگان و قهرمانان برجسته فضیلت ، برای کودکان و حتی محیط خانواده ، خاطره انگیز است و از اثر تلقینی و تربیتی چنین نامها که خاطراتی پرافتخار ، در محیط خانواده . احیای می‌کنند ، نمیتوان چشمپوشی کرد . شایسته است پدران و مادران از این فرصت نیز استفاده کنند . متقابلاً نامهایی که خاطرات شوم جنایت و دیوپرستی را زنده می‌کنند ، از قبیل : اسکندر ، چنگیز ، تیمور و . . . و احیاناً نامهای هنرپیشگان زن و مرد - **اعم از اینکه از سری نامهای وارداتی باشند یا وطنی !** - باید اجتناب کرد .

جنبه دیگر که معلول همان جنبه نخستین است ، احساس حقارتی است که در ما پیدا شده است . البته شاید تا حدی حق داشته باشیم که بگوئیم :

هر چیز نشانه‌ای دارد

امام کاظم (ع) میفرماید .

ان لكل شيء دليله ودليل العقل التفكير ودليل التفكير الصمت

: هر چیزی نشانه‌ای دارد و نشانه عقل و خرد « تفکر » است و نشانه

تفکر خاموشی و زیاد سخن نگفتن !